

Vincentius, in sermone fer. II. post Lætare ex magistro histor. schol. Pompeium cum Julio Cæsare de imperio contententem, semper victorem fuisse, donec veniens Jerosolymam Romanis subiectam, equos aliquot suos, cum stabula non sufficerent, collocavit in templi atrio; ab eo enim tempore semper succubuisse, nec imperatorem factum. Quid si scorta ibi collocasset? Ejecit Christus e templo etiam munda animalia, oves et boves ac columbas, ad immolandum destinata: quid si ibi reperisset immunda? Ejecit tamen et munda, quia et ipsa fimo et fetore suo templum conspurcabant. Quanto minus tolerasset, magisque ejecisset homines impudicos? At licet istæ nundinæ solum in atrio populi, adeoque extrema parte templi fierent; nihilominus tamen ejectæ sunt. Quid si in atrio sacerdotum? Quid si in sancto? Quid si in Sancto sanctorum fuissent? Nos in Sancto sanctorum versamur: quis ibi immundus, quis equus aut mulus ibi apparere audeat?

VI. Mansio silentii, quia *templum a tuendo* dicitur, quod ex omni parte conspiciatur, Habac. II. *Dominus in templo sancto suo, sileat a facie ejus omnis terra.* De quo audiamus Sanctum Chrysostomum, hom. XXXVI. in Corinth. I. epist. « Ibi (in templo) ne amicium quidem, in quem post longum tempus incidisti, compellare licet: sed foris ista sunt, et recte quidem; neque enim tonstrina aut unguentaria taberna ecclesia est, aut officina forensis; sed locus angelorum, locus archangelorum, regia cæli, cælum ipsum: » et infra: « Silere, non potes, ait, exi igitur, ne aliis obstes. Unam in ecclesia velut unius corporis esse vocem oportet: semper itaque qui prælegit, sequitur solus, et ipse qui episcopatum tenet sedet interim silens: et qui psallit, psallit solus, et qui verba populo facit, facit solus. Quod si multi multa et diversa inculcent, quid nos tumultuamur frustra? Certe enim nisi me de tantis rebus temere frustra loquentem crederetis, nunquam de inutilibus frivolis vos hic tantum effutiretis: » et paulo supra: « Hera (domi tuæ) thronum occupat omni cum venustate, famulæ tacitæ, sedentes texunt, familiarum quisque quod imperatum est in manibus habet: hic vero magnus tumultus, magna confusio, etc. » Quæ causa est, cur Christus repertas in templo oves et boves flagello ejecit; columbas autem solum auferri jussit, non flagellavit? *Auferte ista hinc*, dixit ad eos, qui columbas vendebant: nimirum, quia columbæ strepitum non faciunt, adeoque devotionem populi et sacerdotum non ita impediebant; at vero oves et boves continuo suo balatu et boatu multo maxime. In vita Sancti Brunonis

archiepiscopi Colon. scribit Rogerus monachus Benedict. quod cum sanctus ille inter fratrem suum Henricum et Cunonem affinem nimiam videret colloquendi familiaritatem tempore missarum, præsago spiritu eis prædixit: *O in quantum inimicitiarum amaritudinem ista in hoc tempore tremendo male parta contubernia resolventur!* Eventus rei non multo post dictis fidem fecit: siquidem Cuno Hungaris se jungens, acerrimus Henrici et imperii hostis ac prædo factus est, apud Surium 11. oct. Denique, quid de hac re Sanctus Basilius, in Ps. XXVIII? « Psalmus dicit, ait: *In templo ejus omnes dicent gloriam; tu autem non solum non dicis, sed alteri cuiquam impedimento es, eumque tibi uni red-dis attentum, dum obstrepero tuo clamore obtundis et exuperas personantem Spiritus sancti doctrinam.* Vide ne cum hinc emigraris, loco mercedis recipiendæ pro divinis laudibus, una cum iis, qui nomen Dei execrantur et blasphemis vocibus incessunt, condemneris. »

Audistis quales sedes habeat in templo suo Christus et Pater ejus. Quare si ad mansiones aspiratis cælestes, prius his insistite, quæ in templo terreno monstratæ vobis sunt. Sic a templo viatorum itur ad templum beatorum.

CONCIO V.

BEATITUDO COELESTIS QUOMODO REGNUM, CIVITAS, DOMUS, CUBILE, PARADISUS.

I. Appellatur regnum variis de causis. — II. Appellatur civitas. — III. Appellatur domus. — IV. Appellatur cubile. — V. Appellatur paradus.

THEMA.

In domo Patris mei mansiones multæ sunt.

Joan. XIV.

Cleobulus e sapientum numero unus, apud Plutarchum, in convivio septem sapientum: « Ineptis, inquit, fabulam narrabo, quam mater mea fratri objecit. Aiebat enim lunam a matre petiisse, ut sibi tuniculam congruentem texeret, ac matrem respondisse: Qua ratione id possim, cum te jam plenam, mox in cornua attenuatam rursus dimidio orbe videam? » Forsan a me etiam aliquis postulabit, ut cælestis beatitudinis, qua electi perfruuntur, speciem depingam, adeoque ipsi vestem congruentem induam. Verum id mihi quoque perdifficile factu apparet. Ut enim luna modo magna et plena, modo mediocris et semiplena, modo minima et corniculata est; ita cælestis beatitudo in sacris litteris modo asseritur

et appellatur regnum cælorum, et quidem frequentissime: modo civitas, uti Apocal. XXI. modo domus, ut in hodierno evangelio: modo cubile, uti Psal. CXLIX. et Luca XI. modo paradus, uti Luc. XXIII. et Apocal. II. Nunc ergo vasto, nunc mediocri, nunc angusto loco comparatur. Verum si hæc symbola exacte inspiciantur, omnia inter se optime convenient, et patebit beatitudinem omnibus his locis recte comparari, uti nunc videbimus.

I. *Regnum* appellatur variis de causis. Primo, quia est regio vastissima, plusquam cogitare possit homo, continens non solummodo centum viginti septem provincias, uti regnum Assueri, sed universum totum et quidquid in eo est, omnes cælos et elementa; ipsumque insuper immensis spatiis excedens atque in se includens, quomodo universum ipsum includit intra se terram velut minimam sui portiunculam, quæ respectu cælorum nonnisi punctum unum est. Quanta igitur hujus regni erit potentia! Quantæ divitiæ! Quis hoc terræ punctum non contemnat præ tam vasto illo regno? Quis pro una domo, agro, oppido, velut exigua terræ gleba litiget, præsertim cum jactura regni cælestis, si regni illius, omnibus sufficientissimi, vastitatem consideret?

Secundo, quia tantam inhabitantium multitudinem et varietatem conspiciuntur; quamquam nulla domus, civitas aut ducatus continere sola regna, eaque vastissima, continere solent. Ibi enim multorum millium angelorum frequentia, variis choris et ordinibus distincta: quibus altera ex parte respondet turba innumerabilis sanctorum, ex omnibus gentibus, tribubus, populis, linguis, uti vidit S. Joann. Apoc. VII. qui licet adeo diversi, nequaquam tamen, uti solent diversæ aliæ nationes, animis aversi, sed conjunctissimi sunt, velut unius patris filii: bona sua invicem liberalissime communicantes, uti filii Job, alternis conviviis se mutuo recreantes. Quanta hæc felicitas erit cum talibus ac tantis amicis perpetuo conversari! Si vel unus angelus, vel alius quidam sanctus de cælo ad nos descenderet, quis ad eum non accurreret, ut aspectu et colloquio ejus frui vel ad horam posset? Unus sol lætificat universam terram: quid facient in cælo soles innumerabiles?

Tertio, quia formam regnandi perfectissimam habet, ab uno summo et potentissimo rege dependentem, cui nemo resistere vult aut potest, sed omnes ad nutum parent, et volunt quod ipse vult. Ipse sua potentia omnia sibi subjicit: sui solius sapientia omnia gubernat: suis divitiis omnes locupletat: *Quis enim consiliarius ejus fuit, aut quis prior dedit ei?* ad Rom. XI. Sub hoc igi-

tur rege omnes electi quietissimi, securrissimi, ditissimi, contentissimi sunt.

Quarto, quia omnes beati in cælo reges sunt, Christo regum Regi subordinati; nec quales sunt terreni reges, qui habent quidem potestatem in subditos, sed ab illorum viribus et voluntate dependentem; uti et a satellitio, armis, muris et munitionibus: habent honorem, sed ferè in præsentia tantum, cum absentes sæpissime lacerentur conviciis et maledictis: habent divitias, sed egestati mixtas, ærique alieno obnoxias, quam qui maxime; ad hæc a subditis expressas et quasi emendicatas, citoque deficientes, si vel unum exercitum sustinere velint: habent delicias, sed innumeris curis, laboribus, suspicionibus, molestiis, morbis permixtas. Non, inquam, tales sunt reges cælestes: quia habent potestatem sine infirmitate, honorem sine ignominia, divitias sine indigentia, delicias sine molestia ac dolore. Potuit unus angelus uno impetu interficere 185. millia Assyriorum, IV. Reg. XIX. potuit unus Jacobus major innumerabilem Maurorum exercitum sternere et fugare. Quid de honore ipsorum dicam? Nonne mundi imperatores genua ipsi curvant et vel ad piscatoris Petri pedes sepulcra sibi fieri ambitiose curant? Quid de opibus et deliciis, qui, hæredes Dei et cohæredes Christi, torrente voluptatis potantur?

II. Appellatur *civitas*, non una etiam ratione. Primo, ob ejus pulchritudinem et speciositatem toto cælo diffusam. Etenim regnum quidem amplitudinem habet, sed ubique pulchritudinem non habet: multa enim in eo loca squalida et deserta, solis bestiis pervia, montes inculti, rupes inaccessæ et silvæ horridæ. In civitatibus autem præsertim celebrioribus visuntur templa ornatissima, turres speciosæ, palatia superba, portæ augustæ; horti amenissimi, fora spatiosa, columnæ, pyramides, theatra, officinæ omnium rerum, et plateæ frequentissimæ. Quæ Germaniæ pulchritudo foret, si tota ad instar illius Romæ antiquæ foret? Talis autem est civitas illa cælestis; nihil uspiam asperi, nihil horridi, nihil inculti aut inaccessi habet, sed tota adeo ornata est et fulgida, ac si una civitas superbissima ac florentissima foret: quam proinde prædicat propheta, Ps. LXXXVI. *Gloriosus dicta sunt de te civitas Dei*, et Tobias, cap. XIII. *Portæ Jerusalem ex sapphiro et smaragdo ædificabuntur, et ex lapide pretioso omnis circuitus murorum ejus: ex lapide candido et mundo omnes plateæ ejus sternentur: et Joannes, Apoc. XXI. Erat structura muri ejus ex lapide jaspide: ipsa vero civitas aurum mundum, simile vitro mundo: et fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata: et singulæ portæ*

erant ex singulis margaritis: et platea civitatis aurum mundum, q. d. sicut aurum et gemmæ superant lutum, ita civitas cœlestis superat omnes terrestres.

Secundo, ob mutuam concordiam, notitiam, et honorum communicationem, quæ cernitur in civitate, non item in regno, ubi varii mores sunt et linguæ: multi multos nunquam viderunt, multo minus amicitiam inter se contraxerunt. Beati ergo omnes quasi cives unius civitatis sunt, seu ut apostolus ait ad Ephes. II. *Cives sanctorum*; quia iisdem legibus vivunt, ejusdem linguæ et morum sunt, mutua notitia et amicitia sibi devicti, bona sua aliis non in foro vœnalia proponentes, sed gratis communicantes. Nullus etiam ibi metus ab externis hostibus, quia civitas suos muros sua propugnacula, suos vigiles habet. Nulla ibi bella, nullæ deprædationes, nullæ invidentia, persecutiones nullæ. Quis ad eam civitatem non toto pectore anhelet? In hoc mundo nihil horum: aut enim plus esse voles, persecutionem impiorum sustinebis; aut impius, et iram Dei inevitabilem timebis.

Tertio, ob incolarum civilitatem. In regno plurimi sunt rustici, moribus agrestibus, rudes, inurbani, barbari, inculti, indomiti: non ita in civitate, ubi omnes, cultiorem habent linguam, vestitum, mores, rerum peritiam, affabilitatem. Idem videre erit in civibus cœli.

Quarto, ob eorumdem libertatem, qua etiam gaudere solent cives, non gaudent rusticolæ. Sunt autem cœli cives liberi in primis a servitute peccati, ita ut peccare omnino nequeant: deinde, a servitute mortis, cui subjacere non possunt amplius: rursum, a servitute corporis, cui hic subiecti sumus; ut comedere, bibere, dormire, valetudinem curare, laborare, ambulare, frigere, aestuare, sudare, dolere, et constrictari sæpius cogamur, quo vitam conservemus seu nostram seu nostrorum: *Fodere non valeo*, ait villicus iniquitatis, *mendicare erubesco*; ad fraudes ergo se convertit, Luc. XVI. Nihil horum ibi urget. Denique, a legibus et præceptis: quia nullis indigent, cum per se ultro faciant quæ recta sunt: nec deviare possunt, adeoque nullas legis pœnas incurrere. Hinc liberi sunt ab omni sollicitudine: cum e contra servi peccati, et in præsentis gravi ejus jugo premantur et in futuro pœnas daturi sint.

III. Appellatur *domus* in hodierno evangelio et in Psal. CXXI. *In domum Domini ibimus*; idque plures etiam ob causas. Primo, quia omnes beati sunt domestici et familiares Dei. In regno et civitate plurimi sunt, qui regem suum unquam vident, adeoque nec noverunt; multo minus ipsi familiares sunt. Ne igitur hoc de beatis cogitari

osset, regio illorum non precise regnum aut civitas, sed *domus* etiam appellata est, in qua omnes domestici quotidie vident herum suum, cum que eo conversantur magna familiaritate: quod in specie de angelis Dominus testatur, Matth. XVIII. *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei*: et de sanctis aliis testatur apostolus ad Eph. II. cum non solum *cives sanctorum*, sed etiam Dei domesticos eos appellat. Nec qualescumque domestici sunt, sed filii et hæredes eadem cum Patre suo mensa fruente, iisdem bonis gaudentes; nec timore, sed amore ei adherentes.

Secundo, quia cum summa pace et concordia simul conversantur; quod non fit in civitate, multo minus in regno integro; ubi multæ rixæ et jurgia sunt, quæ in domo non tolerantur. Tametsi ergo in cœlo maxima sit diversitas nationum, statuum, conditionum; summa tamen interrim unio animorum, pax et tranquillitas est. In quorundam principum primis ædibus aut ædium vestibulis tabula affigi solet, in qua cernitur brachium securi superposita; quasi pictam manum illico resectura. Indicatur eo signo, nihil ibi tumultus aut rixarum esse tentandum, ubi princeps degit, sub pœna abscissionis manus. Hoc in aulis necessarium, in cœlo opus non est, ubi nullus turbulentus, nullus inquietus est. Unde Joannes, Apocal. ult. domo illa loquens exclamat: *Foris canes et venefici et impudici et homicidæ*. Vicissim propheta Psal. CXXXII. de beatorum pace: *Ecce quam bonum et quam jucundum, inquit, habitare fratres in unum!*

Tertio, quia uti in domo diversa quidem sunt habitacula, pulchriora et minus pulchra, quemadmodum et officia ac ministeria; alia filiorum, alia cubiculariorum, alia eorum, qui stabulis deserviunt: proinde etiam diversa stipendia et diversæ mensæ: alii præ reliquis sæpius et familiarius cum domino versantur; nec tamen inter eos oritur invidentia; sed quisquis in suo ordine, sua mensa, suo salario, suo habitaculo contentus est; ac si quidem stabularius juberetur permanere in cancellaria, minime acquiesceret, sed optaret potius hære in suo stabulo: rursum si mediastinis servis apponerentur cibi filiorum, verbi gratia, ostrea, cancri et similes delicatæ epulæ; viliores potius cibos, quorum sunt assueti, ipsi præligerent: pari modo beati, tametsi præmia accidentalia multum habent disparia, unus in Deo plura videt quam alius, plures et peculiare aureolas possidet; non tamen inter eos propterea simultas vel aliqua invidentia est. Sic in domo Salomonis maxima fuit ministrorum diversitas, cum maximo ordine et cohærentia.

IV. Appellatur *cubile*, Luc. XI. *Jam pueri mei*

*meum sunt in cubili, et Psal. CXLIX. Ecce labunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis. Et hoc primo, propter omnimodam beatorum requiem, qua sine omni dolore, tædio, tristitia, cura perfruuntur; quasi post labores suavissimo in lecto conquiescerent ac dormirant, juxta id Apoc. XIV. Scribe: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Amado jam dicit Spiritus ut requiescant a laboribus suis. Hoc ostensum S. Evergisto archiepiscopo Coloniensi, cui, cum dolore capitis correptus cœlesiam Theætorum martyrum oraturus intraret, inchoaretque hunc versiculum: *Ecce labunt sancti in gloria*, martyres responderunt: *Lætabuntur in cubilibus suis*. Itaque sacros eorum cineres tangens, liberatus est a dolore, Helinand. in vita S. Gereonis. Ostensum aliis devotis, quorum ælius vidit lectum in cœlo fulgidum ac delicatum S. Francisco, alius alios similes S. Anselmo et S. Hugoni Cluniac. præparatos, ut in eorum vita.*

Secundo, ob eorum immensa bona, delicias et opes: thesauri enim et cimelia in camera seu cubili asservari solent. Qualia autem in cœlo et quanta ea sint, ita colligit S. August. soliloq. c. XXI. « Si mi Domine, pro hoc corpore ignobili et corporali tam magna et innumera beneficia præstas a cœlo et aere, a terra et mari, etc. qualia quæso et quam magna et innumerabilia erunt illa bona, quæ præparasti diligentibus te, in illa cœlesti patria ubi te videbimus facie ad faciem? Si tanta facis nobis in carcere, quid ages in palatio? Si tanta solatia in hac die lacrymarum, quanta conferes in die nuptiarum? » Nimirum ut thesauri et ornamenta vestiumque apparatus in cubilibus sunt inclusa et abscondita; ita et beatorum gaudia nos hic latent; quia: *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se*. Id ipsum quidam apud S. Hugonem Victorinum, serm. LXXXIII. de instit. mon. his versibus expressit:

Quantum tui gratulentur, quam festi convivuntur.

Quis affectus eos stringat, aut quæ gemma muros cingat,

Chalcedon an hyacinthus, norunt illi qui sunt intus.

Tertio, ob eorum securitatem. Solent enim cubilia diligentissime claudi, et quandoque satellitio stipari, uti lectulus Salomonis. Beati ergo in sua quiete securi et imperturbati sunt, quia de æterna ejus possessione certi. Id indicant verba illa parabolæ citatæ: *Jam ostium clausum est, et pueri mei mecum sunt in cubili*. Clausum, inquam, et fortissimis seris communitum, ut nemo malo-

rum intrare, nemo electorum exire possit. Quo etiam spectat id Psal. CXLVII. *Lauda Jerusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion: quoniam confortavit aras postarum tuarum, benedixit filiis tuis in te*. Nulla in mundo munitio tam fortis et occlusa, quæ non auro vel ferro aperiri ac perungi possit: nulla tanta felicitas, quæ non brevi finiatur. Sola arx cœlestis finem nescit, nec hostem et tormenta metuit. Quanta hæc beatorum felicitas, nunquam posse infelicem esse!

V. Appellatur etiam *subinde paradiso*, uti Luc. XXIII. a Domino: *Hodie mecum eris in paradiso*; et Ezec. XXVIII. *In deliciis paradisi Dei fuisti*; et alibi. Primo, propter lignum vitæ, quod incolis paradisi vitam et vires corporis semper conservasset. Id vero in cœlo est Christus, qui beatorum mentes sua divinitate, corpora sua humanitate pascit, roborat, conservat. De quo Apocal. II. dicitur: *Vincenti dabo edere de ligno vitæ quod est in paradiso Dei mei, et c. XXII. In medio plateæ ejus (Jerosolymæ cœlestis) ex utraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum*. Beda, Rupertus, Ansbertus et Ribera Christum gloriosum hoc ligno vitæ describi asserunt, qui in medio beatorum constitutus, sui visione et fruitione dat illis vitam immortalem ex utraque parte fluminis, h. e. corporis et animæ. Ad hæc duodecim fert fructus per menses singulos, quia novas semper ac recentes voluptates et gaudia illis affert, ita ut sine ullo fastidio nova semper aviditate satientur et satietate famescant.

Secundo, propter omnis generis delicias, quæcumque desiderari possint. Vox enim *paradisus* in proverbium abiit, significans hortum, in quo omnia sensuum oblectamenta reperiantur, qualem describit S. Basilius, in hom. de paradiso, fuisse paradisum illum a Deo conditum, ubi nullæ tempestates erant, injuriæ sed perpetua amœnitas: flores, arbores, fructus omnivarii nunquam decidui: aquæ irriguæ, limpidissimæ et murmurantes rivi: florulenta prata, jucundissima spectacula: avicularum omnigena genera, quæ nativa musica miram dabant recreationem, ita ut per omnes sensus mire afficerent hominem alia visu, alia auditu, alia tactu, quædam olfactu, aliqua gustu. Denique, ex ea paradisi specie consurgere nos jubet in considerationem cœlestis paradisi, tanto pulchrioris, quanto spiritualia præstant corporalibus. *Conare ergo, subdit, per hujusmodi dogmata paradisi acquirere intellectum, ut assequaris divinæ lucis auroram, in qua lux scientiæ oritur, ut intelligas, quomodo plantatus sit paradisi deliciarum, etc.* Assecutus est inter alios hanc lucem B. Ægidius S. Francisci alumnus,

qui quoties audiebat aliquid de gloria cœlestis vel paradisi amœnitate, toties rapiebatur in extasim. hærebatque eodem loco immotus: *Itaque pueri et opiliones ab aliis docti, cum eum viderent, clamabant: Paradisus. Id vero ille audiens, mox sursum rapiebatur. Quam ob causam fratres cum illo collocuturi, cavebant ne paradisi mentionem facerent, veriti ne ejus colloquio privarentur.* Ita auctor vitæ, apud Sur. 23. apr. cap. XIX. Quem utinam nos imitemur, auditores, ita saltem, ut cum audimus mentionem regni cœlorum vel civitatis Dei, vel domus Domini, vel cubilium cœlestium, vel denique paradisi, toties in Deum et desiderium patriæ nostræ mente saltem raperemur, et

ad eam inquirendam omni conatu excitaremur! Sane Philippus Macedonum rex, cum ei Demades legatus Atheniensium in mensa depinxisset, rudi penicillo Athenarum pulchritudinem, mox verbis potiundæ inflammatus desiderio, dixit: *Ut urbs hæc mea sit, ferro vel auro efficiam,* Diodor. I. XVI. Potuit hunc regem rudis Athenarum delineatio incitare ad eam expugnandam seu auro seu ferro: fexit Deus etiam, ut hæc rudis cœli descriptio inflammet animos nostros ad comparandam nobis civitatem illam, regnum et domum Dei, seu auro eleemosynæ, seu ferro martyrii, aut mortificationis, seu quocumque tandem alio modo,

IN FESTO INVENTIONIS S. CRUCIS.

EVANGELIUM. JOANN. III.

In illo tempore, erat homo ex Pharisæis Nicodemus nomine, princeps Judæorum. Hic venit ad Jesum nocte, et dixit ei: Rabbi, scimus quia a Deo venisti magister. Nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. Respondit Jesus, et dixit ei: Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei. Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo potest homo renasci, cum sit senex? Numquid potest in ventrem matris suæ iterato introire, et renasci? Respondit Jesus: Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Quod natum est ex carne, caro est: et quod natum est Spiritu, spiritus est. Non mireris quia dixi tibi: Oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi vult, spirat, et vocem ejus audis, sed nescis unde veniat, aut quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex Spiritu. Respondit Nicodemus et dixit ei: Quomodo possunt hæc fieri? Respondit Jesus et dixit ei: Tu es magister in Israel, et hæc ignoras? Amen, amen dico tibi, quia quod scimus loquimur: et quod vidimus, testamur: et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi vobis, et non creditis, quomodo, si dixerò vobis cœlestia, credetis? Et nemo ascendit in cœlum nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis qui est in cœlo. Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis: ut omnis qui credit in ipso, non pereat, sed habeat vitam æternam.

CONCIONES.

- I. De artificiosa inventione s. crucis.
- II. Sanctæ crucis gloria et triumphus.
- III. Beneficia seu effectus s. crucis.
- IV. Fructus signi crucis, quo nos consignamus.
- V. Ad crucem tribulationis portandam quæ invitent.
- VI. Quomodo crux ferenda.

- VII. Quatuor dimensiones s. crucis, seu virtutes primariæ crucifixi.
- VIII. Mystera evangelii.

AUCTARII CONCIONES.

- I. Magna bona in c.
- II. Crucem cur præferamus in processionibus, aliisque actionibus præmittamus.

CONCIO I.

ARTIFICIOSA INVENTIONE S. CRUCIS.

- I. S. crux rubus opticus. — II. Arcus nautica. — III. Vitrum. — IV. Aucupii genus per avem ligneam. — V. Elephantus ligneus. — VI. Virgo et hamus piscatorius.

THEMA.

Notas facite in populis ad inventiones ejus. Isa. XII.

Cum quis novum et artificiosum quid excogitavit, dicere solemus: *Hæc est pulchra inventio.* Ita de horologiis, bombardis, typographia et sexcentis aliis loquimur. Merito etiam hoc dixe-

rim de s. crucis inventionem, non tam de felici ea quæ contigit S. Helenæ, quam mirabili illa quæ in consilio Sanctissimæ Trinitatis Christo Domino ab æterno destinata et decreta crux est, præ omnibus aliis mortis generibus. « Innumerabiles erant moriendi rationes (inquit D. Greg. Nyss. orat. I. in Christi resurrectionem), quibus mortis pro nobis obeundæ consiliis expleri poterat, hanc tamen ex omnibus unam is, qui mortis quam vellet optionem habebat, sibi delegit atque præscripsit. Oportet enim Filium hominis, inquit, etc. » Poterat sibi Dominus eligere mortem placatam, quemadmodum Seneca jussus a Nerone eligere sibi mortis genus, elegit sibi venarum in-